

מגילה נקראת ספר ונקראת אגרת

רב דניאל שטיין

א. גמ' מגילה (יט.) - ומהיכן קורא אדם את המגילה ויוצא בה ידי חובתו, רבי מאיר אומר כולה, רבי יהודה אומר מאיש יהודי. רבי יוסי אומר מאחר הדברים האלה וכו'. אמר רבי חלבו אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכה כדברי האומר כולה, ואפילו למאן דאמר מאיש יהודי צריכה שתהא כתובה כולה. ואמר רבי חלבו אמר רב חמא בר גוריא אמר רב מגילה נקראת ספר ונקראת אגרת, נקראת ספר שאם תפרה בחוטי פשתן פסולה, ונקראת אגרת שאם הטיל בה שלשה חוטי גידין כשרה, אמר רב נחמן ובלבד שיהו משולשין.

ב. גמ' מגילה (יח.) - והלועז ששמע אשורית יצא וכו', והא לא ידע מאי קאמרי, מידי דהוה אנשים ועמי הארץ, מתקיף לה רבינא אטו אנן האחשתרנים בני הרמכים, מי ידעינן, אלא מצות קריאה ופרסומי ניסא הכא נמי מצות קריאה ופרסומי ניסא.

ג. ביאור הלכה (סי' תרצ"ז סע' י"ד) - ועיין בר"ן שהביא ראייה מוכרחת מן הגמרא דאם חיסר רק תיבות בני הרמכים ולא קראן כלל אינו יוצא אף בדיעבד דלא היקל בגמרא בזה אף דלא ידע פירושן רק משום דעכ"פ איכא בזה מצות קריאה ופרסומי ניסא הא אם לא קראן כלל אינו יוצא אף בדיעבד ואלו להריא"ו יוצא בזה בדיעבד דהא אינו מפסיד הקריאה וכן הוא גם כן דעת הרשב"א כהר"ן. והנה המ"א והפר"ח והמטה יהודא נקטו כולם לדינא כהר"ן והרשב"א ולא כהריא"ו וכו'. אם חיסר לגמרי איזה תיבה בקריאה וה"ה בשמיעה לדעת כל הפוסקים הנ"ל חוזר ומברך אף שאין מפסיד הקריאה אכן בח"א חשש לדעת הריא"ו וכתב דתיבה שאין מפסיד הקריאה חוזר ואינו מברך.

ד. גמ' מגילה (יז.) - קראה על פה, קראה תרגום בכל לשון לא יצא וכו', ומתנמנמ יצא. [מרדכי (סי' תשצ"א) - אם קרא מתנמנמ מאחר שהוציאה בפיו יצא אבל אם שמעה מתנמנמ לא יצא].

ה. מג"א (סי' תרצ"ז ס"ק ט"ו) - אם שמע ולא כוון בכל תיבה יצא. [לבושי שרד (שמ) - דעמי הארץ שאינם יודעים הלשון, אי אפשר להם לכוין כל כך, אלא כיון שמטה אזנו להקורא ואינו חושב מחשבות אחרות, מסתמא שמע הכל ואינו צריך לכוין בכל תיבה בבירור].

ו. גמ' מגילה (יח:) - תנו רבנן השמיט בה סופר אותיות או פסוקין וקראן הקורא כמתורגמן המתרגם יצא, מיתבי היו בה אותיות ממושטשות או מקורעות, אם רשומן ניכר כשרה, ואם לאו פסולה, לא קשיא הא בכלה, הא במקצתה. [ר"ן (ה. בדפי הרי"ף) - והקשה הרשב"א ז"ל דהכא משמע דחסרה מקצתה כשרה ואילו לקמן (יח:) אמרינן הלכה כדברי האומר כולה ואפילו למ"ד מאיש יהודי צריך שתהא כתובה כולה אלמא אם חסרה מראשה עד איש יהודי פסולה וכו', ותיירץ דהכא בשתחילת המגילה וסופה כתובה אלא דבאמצע היא חסרה ומש"ה כל היכא דלא מיחסרא רובה כשרה דאינה נראית כספר חסר אלא כספר מלא שלם שיש בו טעיות ומגילה כיון שנקראת אגרת אין מדקדקין בה לפסלה בכך אבל כשחסר ממנה מראשה עד איש יהודי אף על פי שהיא מעוטה דאינה נראית כספר חסר וצריך שיקרא אותה מספר שלם].

ז. רמב"ם (פ"ב מגילה ה"ז) - הקורא את המגילה וטעה בקריאתה וקרא קריאה משובשת יצא, לפי שאין מדקדקין בקריאתה.

ח. רמב"ם (פי"ב תפילה ה"ו) - קרא וטעה אפילו בדקדוק אות אחת מחזירין אותו עד שיקראנה בדקדוק.

ט. גמ' מגילה (יט.) - על הספר ובדיו וכו'. מנלן, אתיא כתיבה כתיבה, כתיב הכא ותכתב אסתר המלכה, וכתוב התם ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כתב על הספר בדיו. [חי' הריטב"א (שמ) - ולא מייתי לה מדנקראת ספר דהא נקראת אגרת גם כן וכו' ולקמן (כא.) אמרינן דקוראה בין עומד בין יושב משא"כ בס"ת, ואומר מורי רבי נר"ו דבדברים שבגופה כגון שרטוט ודיו עשאוה כספר ומינה שצריכה כתיבה ועיבוד לשמה שהם דברים שבגופה ובלאו הכי לא חשיב ספר כלל, אבל בדבר שהוא חוץ לגופה עשאוה כאגרת לקרותה בין עומד בין יושב, ולפיכך נהגו לקרותה בלי פיסוק טעמים ובלא הפסק הפסוקים, וזה מה שכתב רבינו האי גאון ז"ל שפושטין אותה כאגרת, וגבי תפירה שאינה מגופה ולא מחוץ לגופה לגמרי היא כאגרת וכספר, וק"ל להאי כללא מה שאין מדקדקין בחסרון טעיותיה במקצתה משא"כ בס"ת שנפסל בג' טעיות בדף, וי"ל שזה אינו בספר מדין ספר אלא מדין קדושה דס"ת אבל גבי מגילה כיון דלא חסרה ענין ונקרא ספר ואינו דבר הניכר, ומה שכתוב כדון, לא הקפידו, כיון דאיכא מצות קריאה ופרסומי ניסא לקיים קצתם, אף בגופה שוויה כאגרת בהא מילתא, דלא מינכר כולי האי].

י. רמב"ם (פ"ב מגילה ה"ט) - אין כותבין את המגילה אלא בדיו על הגויל או על הקלף כספר תורה וכו' וצריכה שרטוט כתורה עצמה, ואין העור שלה צריך עבדה לשמה. [הגה"מ (אות ל') - אבל רבינו שמחה ורא"מ כתבו שצריכה עיבוד לשמה מדאיתקש לאמתה של תורה לענין שרטוט והוא הדין לעיבוד וזיוני האותיות והיקף גויל ושאר הדומה לאלו].

יא. שו"ע (סי' תרצ"א סע' ב') - וצריכה עמוד בסופה וחלק בראשה כדי להקיפה בו, וי"א שצריכה תגין וי"א שאינה צריכה. הגה: ונהגו לתייגה, גם נהגו שלא לעשות לה עמוד כלל בסופה. [משנ"ב (ס"ק ט"ז) - והגרא בבאורו מפקפק ע"ז מאוד].

י. **בית יוסף (סי' תרצ"א)** - כתב הרשב"א בתשובה (ח"א סי' ש"ע) על מגילה שהיא נקודה מחמת הניקוד אינו רואה שתפסל בכך. וכתב עוד (ח"א סי' קנ) מגילה שיש בדף הראשון ברכות ופיוטים דבר פשוט שהיא כשרה ע"כ. והמרדכי כתב בפרק בני העיר (סוסי תתל"א) בשם אבי העזרי (ראבי"ה סי' תקע"ד) דאין לכתוב ברכות במגילה דאיתקש לספר תורה ולא דמי למגילה הכתובה בין הכתובים עכ"ל.

יא. **שערי תשובה (סי' תרצ"א ס"ק ג')** - ואין נזהרים כלל מליקח המגילה בלא מטפחת והיינו בפשיטות דברי הש"ס דלענין זה אמרינן כיון דנקראת אגרת בלא מטפחת סגי לה ואף על גב דנקראת ספר היינו לענין הדברים שהם הכשר הכתיבה כגון שרטוט והקיף הגויל אבל בדברים שאחר הכתיבה כאגרת דמי ואף על גב שמתמאת הידים ניטלת ערומה כמו תפילין ועיין במג"א סי' קמ"ז שדעתו שיש ליהזר במגילה שנכתבה כדנה ובפמ"א ח"א סימן ע"ו כת' שאין העולם נזהרים.

יב. **הגהות חתם סופר (סי' תרצ"א)** - ואמנם מהרי"ע"ן וכו' העלה וכו' אסור ליגע בה ערום וצריכה מטפחת וכו'. וראיתי למורי זצ"ל שבשעת קריאתה היה נזהר ליגע בה ערום, ועדיין צ"ע במג"א סימן קמ"ז ס"ק א', וצ"ע ברדב"ז חלק ב' סימן תשע"א.

יג. **גמ' מגילה (ז.)** - אמר רב יהודה אמר שמואל אסתר אינה מטמאה את הידים. למימרא דסבר שמואל אסתר לאו ברוח הקודש נאמרה והאמר שמואל אסתר ברוח הקודש נאמרה, נאמרה לקרות ולא נאמרה ליכתוב. מיתבי רבי מאיר אומר קהלת אינו מטמא את הידים, ומחלוקת בשיר השירים. רבי יוסי אומר שיר השירים מטמא את הידים, ומחלוקת בקהלת. רבי שמעון אומר קהלת מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל, אבל רות ושיר השירים ואסתר מטמאין את הידים, הוא דאמר כרבי יהושע. [חי' הריטב"א (שם) - אמר ר' יהודה אמר שמואל אסתר אינה מטמאה את הידים. פי' שאינה מכלל כתבי הקדש שגזרו חכמים האוחז אותם ערומים אפילו ידיו רחוצות יהיו ידיו שניות לטומאה לענין תרומה כדאיתא בפ"ק דשבת (יד.)].

יד. **גמ' מגילה (טז:)** - אמר רבי תנחום ואמרי לה אמר רבי אסי מלמד שצריכה שרטוט כאמיתה של תורה. [פרש"י (שם) - כספר תורה עצמו, שרטוט הלכה למשה מסיני]. [חי' הריטב"א (שם) - ומשו"ה נקט הכא כאמיתה של תורה כאילו אמר בתורה שהיא אמת, והא דלא נפקא מדנקראת ספר, משום דהא נמי נקראת אגרת ולפיכך הוצרך אמת לדונה בזה כספר ממש ולא כאגרת כלל].

טו. **גמ' מנחות (לב:)** - והילכתא תפילין לא בעי שרטוט ומזוזה בעיא שירטוט. [תוס' (שם) ד"ה הא - וי"ל דלא היו רגילין לשרטט ספר תורה ותפילין כיון דלא בעו שרטוט כדאמרינן בירושלמי בפ"ק דשבת כל הפטור מן הדבר ועושהו נקרא הדיוט ובסדר רב עמרם מביאו והא דאמרינן בספ"ק דמגילה (דף טז:) דברי שלום ואמת מלמד שצריכה שרטוט כאמיתה של תורה לא כמו שפירש שם בקונטרס דמיירי בס"ת ממש אלא במזוזה קאמר שהיא אמיתה של תורה שיש בה מלכות שמים].

טז. **רמב"ם (פ"א תפילין הי"ב)** - הלכה למשה מסיני שאין כותבין ספר תורה ולא מזוזה אלא בשרטוט, אבל תפילין אינן צריכין שרטוט לפי שהן מחופין.

יז. **חי' מרן רי"ז הלוי (הל' מגילה)** - דהא דס"ת בעי שרטוט אין זה מהדינים של ספר תורה רק דיסוד דין זה נאמר על התורה עצמה דתורה בעי שרטוט בכתיבתה.

יח. **תלמוד ירושלמי (פ"א מגילה ה"א)** - נאמר כאן דברי שלום ואמת ונאמר להלן (משלי כג כג) אמת קנה ואל תמכור הרי היא כאמיתה של תורה מה זו צריכה סירטוט אף זו צריכה סירטוט מה זו ניתנה להידרש אף זו ניתנה להידרש.